
Kyrkomötet
Gudstjänstutskottets betänkande 2017:4

Handlingsplan för förankring vid omarbetning av kyrkans böcker

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2017:35 med förslag om en handlingsplan för förankring vid kommande omarbetningar av kyrkans böcker. Gudstjänstutskottet konstaterar att kyrkomötets revisorer i början av 2017 beslutat att låta göra en revision av kyrkohandboksprocessen. Det finns vare sig anledning eller underlag nog för beslut om en sådan handlingsplan innan resultatet av revisionen har presenterats. Utskottet föreslår mot denna bakgrund att kyrkomötet avslår motion 2017:35.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:35.

Motionens förslag

Motion 2017:35 av Dan Sarkar, Handlingsplan för förankring vid omarbetning av kyrkans böcker

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram en handlingsplan för bättre förankring vid omarbetning av kyrkans böcker.

Bakgrund

Motionären tar sin utgångspunkt i arbetet med kyrkostyrelsens förslag till ny kyrkohandbok och nämner ett antal kritiska synpunkter och händelser i anslutning till det. Han menar att detta har skadat kyrkan och att det för framtida omarbetningar av kyrkans böcker är viktigt att kyrkostyrelsen tar fram en handlingsplan för att åstadkomma en bättre förankring av uppdraget.

Arbetet med Den svenska kyrkohandboken del I

Tre av Svenska kyrkans gudstjänstböcker, *Den svenska kyrkohandboken*, *Den svenska evangelieboken* och *En liten bönbok*, blev i slutet av 1990-talet föremål för översyn och revision. Efter remissbehandling av de förslag som tagits fram beslutade kyrkostyrelsen i samråd med biskopsmötet att arbeta vidare med en bok i taget. Evangelieboksförslaget reviderades och 2002 års kyrkomöte antog *Evangelieboken*. Därefter tillsattes en ny bönbokskommitté vars arbete resulterade i att *En liten bönbok* antogs av kyrkomötet 2005.

Den 19 april 2006 beslutade kyrkostyrelsen om fortsatt arbete med översynen av kyrkohandboken. Översynen skulle framför allt tillgodose tre uppgifter som var kvar

efter kyrkohandboksrevisionen 1997–2000: anpassning till Bibel 2000, kyrkorättslig och anvisningsmässig anpassning till kyrkoordningen samt bearbetning för att finna ett mer inkluderande språk.

Arbetsmodellen omfattade en expertgrupp, en referensgrupp bestående av företrädare för de ordinarie nomineringsgrupperna i kyrkostyrelsen, en bred process med förankring på stiftsnivå och remissbehandling av expertgruppens resultat. I arbetets första steg togs två reflektionsdokument fram: *Teologiska grundprinciper för arbetet i 2006 års kyrkohandboksgrupp* och *Mässans grundordning*.

Efter remissbehandling av dokumenten påbörjades arbetet i steg två med utarbetande av förslag till ny kyrkohandbok. Erfarenheter från tidigare kyrkohandboksrevisioner liksom från Bibelkommissionens samarbete mellan författare och exegeter inhämtades. Författare, teologer och tonsättare representerande olika generationer, fromhetsriktningar och erfarenhetsbakgrund medverkade i arbetet. Under arbetets gång informerades och fördes samtal i olika fora; kyrkostyrelsen, kyrkomötets gudstjänstutskott, biskopsmötet, Svenska kyrkans teologiska kommitté, stiftens gudstjänst- och musikhandläggare samt sakkunniga för specifika frågor.

Förslag till *Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del I*, med tillhörande musikvolym och förklaringsvolym (SKU 2012:1) färdigställdes 2012 och sändes på remiss för att prövas från Första söndagen i Advent 2012 till Domsöndagen 2013. En majoritet av remissinstanserna bejakade förslaget som helhet men hade också synpunkter om behov av bearbetningar.

Ett bearbetat kyrkohandboksförslag, Kyrkohandboksförslaget 2016, sändes på en uppföljande remiss varvid ett antal församlingar ombads ha ett särskilt fokus på anvisade delar av förslaget.

Efter att 2016 års förslag hade gått ut på remiss utsågs en revisionsgrupp, som under perioden maj 2016 till januari 2017 på kyrkostyrelsens uppdrag tog hand om remissutfallet och reviderade kyrkohandboksförslaget. Den 16 mars 2017 överlämnades till kyrkostyrelsen förslag till *Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del I*, en kommenterande promemoria samt barnkonsekvensanalys.

Kyrkostyrelsen beslutade den 14 maj 2017 att överlämna skrivelsen *Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del I* till kyrkomötet.

Kritik och debatt

Den mediala debatten kring arbetet med kyrkohandboken har stundtals varit livlig och högljudd. Den har engagerat såväl kyrkligt aktiva, anställda och förtroendevalda, som allmänheten i stort, kulturredaktioner och expertorgan. Men det är enskilda journalister och debattörer som fått störst genomslag i debatten enligt en rapport som företaget Retriever gjort på uppdrag av Svenska kyrkan.

Rapporten omfattade tiden augusti 2014 till december 2016. Under den tiden publicerades 698 artiklar och radioinslag om kyrkohandboken, varav färre än hälften, 43 procent, var negativa till den nya kyrkohandboken. En medieanalytiker på företaget säger att de är förvånade över debattens omfattning och inte minst att det varit så pass många artiklar i ”tunga källor som Dagens Nyheter” under en så lång tid.

Efter att de olika förslagen sänts ut på remiss har alltså synpunkter framförts och diskuterats också i media. Bland annat fick ett upprop bland kritiska kyrkomusiker stor uppmärksamhet. Kritiken har i hög utsträckning gällt arbetet med musiken i kyrkohandboksförslaget, men såväl teologiska frågor som arbetsformerna och transparensen i processen har också berörts av kritik och debatt.

Motionen

Motionären motiverar sitt förslag med olika exempel på det som han menar är grunden för att arbetet med den nya kyrkohandboken enligt honom blivit en katastrof. Han menar att det för ”kyrkans frid, enhet och sammanhållning” behövs acceptans för hur sådant arbete ska bedrivas och att kyrkostyrelsen därför måste ha en handlingsplan för framtida uppdrag.

En lång process

Kyrkostyrelsen ger i KsSkr 2017:6 en schematisk bild över en process som pågått i tjugo år. Kyrkostyrelsen skriver:

Arbetet med att ta fram en ny kyrkohandbok har varit omfattande. [...] Uppdraget har i delar förändrats, kyrkohandboksförslag har tagits fram, remissomgångar har genomförts och lett till bearbetningar som resulterat i kyrkostyrelsens förslag till Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del I.

Under tjugo år hinner förändringar ske såväl avseende personer som kriterier för utredningsuppdrag. Direktiven för översynen av kyrkohandboken har till exempel förändrats när Centralstyrelsen 1998 beslutade att frågan om inklusivt språk skulle tillföras direktiven och när kyrkostyrelsen, efter samråd med biskopsmötet, 2009 beslutade att genomföra en mer genomgripande revision samt att försöksverksamhet skulle vara en del av remissarbetet. Ansvariga tjänstemän för kyrkohandboksarbetet har gått vidare till andra tjänster och efterträts. Arbetsgruppernas sammansättning har av liknande skäl men också beroende på förändrade direktiv och arbetsformer skiftat.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:35.

Gudstjänstutskottet konstaterar, likt motionären, att det framförts många kritiska synpunkter under kyrkohandboksarbetets gång. Motionären föreslår att med anledning av detta bör en handlingsplan för förankring inför kommande omarbetning av kyrkans böcker tas fram. Utskottet menar dock att det viktiga just nu är att ta vara på erfarenheterna från den process som avslutas när kyrkomötet beslutar att anta *Kyrkohandbok för Svenska kyrkan del I*, och att denna därför bör utvärderas.

Utskottet konstaterar att ett sådant arbete redan påbörjats genom att kyrkomötets revisorer i början av 2017 beslutade att låta revidera kyrkohandboksprocessen. Detta uppdrag har ännu inte avrapporterats.

Utskottet är enigt om att något nytt uppdrag om utvärdering inte kan ges medan revisionen pågår. Det finns inte heller anledning eller underlag nog för att besluta om en handlingsplan inför kommande omarbetningar av kyrkans böcker innan resultatet av revisionen presenterats. Utskottet föreslår mot denna bakgrund att kyrkomötet avslår motion 2017:35.

Uppsala den 5 oktober 2017

På Gudstjänstutskottets vägnar

Sofija Pedersen Videke, ordförande

Lena Bohman, sekreterare

Beslutande: Sofija Pedersen Videke, ordförande, Sara Waldenfors, Maria Johansson-Berg, Johan Åkesson, Anna-Karin Stråle Börjesson, Ola Isacsson, Torvald Johansson, Berth Löndahl, Katarina Ramnerö Ödestad, Sven Milltoft, Kenneth Nordgren, Kristina Backe, Anders Åkerlund, Alve Svensson och Jan Segerstedt.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Niklas Nilsson, Gunilla Bengtsson, Birger Jönsson, Roger Olsson, Carola Norén, Lisa Tegby, Gun Alingsjö Bäck, Dag Sandahl, Lena Jönsson, Göran Wass, Jerker Alsterlund, Staffan Yngvesson, Aron Emilsson, Bengt Inghammar och Elise Nilsson.

Biskoparna Johan Tyrberg och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.